

Wiadomości

Poniedziałek, 11 września 2023

Wieliczanie z KPW na terenie byłego niemieckiego obozu zagłady KL Plaszow

Ryszard Kotarba w przewodniku historycznym pt. „NIEMIECKI OBÓZ W PŁASZOWIE 1942-1945” (2014) m.in. napisał: „Teren obozu jest wielkim cmentarzyskiem, na którym rozsiano prochy kilku tysięcy ofiar. Tu w pewnym stopniu dopełniły się losy krakowskich Żydów, tu trafili w większości po likwidacji getta, tu ginęli w egzekucjach, w wyniku chorób i przymusowej pracy. To również cmentarz ponad dwóch tysięcy Polaków, zarówno więźniów obozu, jaki i przywiezionych przez Gestapo osób skazanych na śmierć”. Zwiedzanie rozpoczęliśmy od „Szarego Domu”, który przed wojną był budynkiem administracyjno-mieszkalnym należącym do cmentarza Żydowskiej Gminy w Krakowie, a w latach II wojny światowej, w okresie istnienia obozu był budynkiem administracyjnym SS.

Tu znajdowało się biuro komendanta Amona Gotha i stąd strzelał do więźniów pracujących w pobliżu. Następnie przeszliśmy pod tablicę z planem obozu. Tu przewodniczka opowiedziała nam o historii obozu, jego planie, komendantach, przymusowej pracy i traktowaniu więźniów - wskazała główną drogę przez teren obozu (przedłużenie ulicy Abrahama). Kolejno zatrzymaliśmy się przed pomnikiem upamiętniającym 13 miejscowych Polaków zastrzelonych przez Niemców 10.09.1939 r. Tu zapaliliśmy znicze i modliliśmy się o pokój wieczny dla nich. Następnie zatrzymaliśmy się przed grobem i tablicą nagrobną Sary Schenirer zmarłej 1.03.1935 r. w Krakowie, założycielki szkół dla dziewcząt żydowskich Bejt Jaakow. W pobliżu widoczne były nieliczne groby zachowane z przedwojennego cmentarza żydowskiego. Dalej idąc przechodziliśmy obok ruin domu przedpogrzebowego cmentarza żydowskiego gminy krakowskiej - wysadzonego przez Niemców w powietrze. Szliśmy obrzeżami placu apelowego, przy którym w lipcu 1943 r. stały baraki dla Polaków, bowiem Niemcy utworzyli tu „obóz pracy wychowawczej” - zatrzymując się przy tablicach z archiwalnymi fotografiami i wypowiedziami więźniów.

Przewodniczka mówiła o części obozu dla Żydów, którzy mieszkali w 20-tu barakach męskich i kobiecych oraz o domu dziecka, który mieścił się w Baraku nr 5 części kobiecej obozu, o codzienności obozu, ciężkiej, morderczej pracy więźniów, o obiektach gospodarczych, szpitalu, miejscach masowych straceń, rejonie przemysłowym obozu, zbiornikach wody, kamieniołomie, danych szańcach austriackich. Przeszliśmy obok pomnika ufundowanego przez ocalałych z obozu Żydów, pod pomnik ofiar zamordowanych w KL Plaszow projektu Witolda Cęćkiewicza w formie ekspresyjnej rzeźby pięciu ludzi z wyrwanymi sercami.

Dotarliśmy na „Górkę” zwaną przez więźniów „Hujową Górką” - miejsce straceń. Był to wielki, sześcioboczny wkop o obwodzie ok. 50 m, głębokości i szerokości 5 - 6 m. Tu w fosach Niemcy rozstrzeliwali ofiary od lata 1943 r. do początku 1944 r. Egzekucje odbywały się prawie każdego dnia, pojedyncze i zbiorowe, zarówno na więźniach obozu, jak i osobach przywiezionych z miasta. Tu niżej podpisana opowiedziała zebranym o egzekucji w tym miejscu m.in. nauczyciela, dyrektora szkoły w Koźmicach Wielkich w latach 1925-1932 Antoniego Szapera i jego dzieci: Tadeusza, Juliusza, Jana, Krystyny - więźniów KL Plaszow. Tu przed krzyżem i tablicą o treści: „KRZYŻ TEN POSTAWIONO NA PAMIĄTKĘ ZGŁADZENIA SETEK POLAKÓW NA TEJ GÓRZE PRZEZ NIEMIECKIEGO OKUPANTA. WIECZNE ODPOCZYWANIE RACZ DUSZOM MĘCZENNIKÓW DAĆ PANIE, A ŚWIATŁOŚĆ WIEKUISTA NIECHAJ IM ŚWIECI”, zapaliliśmy znicze i wspólnie modliliśmy się: „Ojcze Nasz... Zdrowaś Mario... i Wieczne odpoczywanie...” w intencji zamordowanych. (foto)

Następnie udaliśmy się pod willę komendanta obozu Amona Gotha przy ul. Heltmana 22. Jesienią 1944 r. Niemcy przystąpili do likwidacji obozu. Ostatnia grupa więźniów Plaszow została skierowana pieszo do Auschwitz Birkenau 14 stycznia 1945. Wśród nielicznych ocalonych więźniów znajduje się 1100 krakowskich Żydów z tzw. „listy Schindlera”, a także byli wieloletni przewodniczący Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie Tadeusz Jakubowicz. W zwiedzaniu uczestniczyło 18 osób z KPW: Marta Borowiec, Katarzyna Czubak, Jadwiga Duda, organizatorka wycieczki, Alojzja Dudek, Halina Dyląg, Marian Dyląg, Barbara Falbierska, Elżbieta Kawecka-Cebula z wnukiem Franciszkiem. Teresa Kruczek, Wanda Polan, Zofia Prochwicz z Piotrem Włodarzem, uczniem oraz zaprzyjaźnieni z KPW: Szymon Hejmo, uczeń LO w Wieliczce, Barbara Toroń, Bogdan Wereszczyński, Janina Woźniak, Tadeusz Woźniak. Dziękujemy Barbarze Sienko za oprowadzenie i przekazanie nam wiedzy o obozie zagłady KL Plaszow w latach 1942-1945. Zapraszam na wielicki rynek 27.08. (niedziela) o godz.12.30 b.r. na uroczystość upamiętniającą 81. rocznicę (1942-2023) zagłady Żydów w Wieliczce, oraz na 42 spotkanie „Wieliczka-Wieliczenie” Bis!

Opracowała Jadwiga Duda